

Кліматичний діалог із Китаєм – це не опція, а необхідність

Напрямок руху Китаю визначить розвиток глобальної кліматичної політики. Європа ще може спрямувати на це свої дипломатичні зусилля.

Глобальна кліматична політика стоїть на порозі вирішальних змін. У той час як по всьому світу зростає температура, а екстремальні погодні явища стають новою нормою, США не прагнуть брати на себе відповідальність. За цих умов погляди міжнародної спільноти спрямовані на трьох політичних важковаговиків: Берлін, Брюссель і Пекін. Зокрема, кліматична політика Китаю значною мірою визначає, чи зможемо ми утримати глобальне підвищення температури нижче двох градусів і, можливо, навіть обмежити його позначкою 1,5 градуса. Або ж це завдання, яке має вирішальне значення для умов життя майбутніх поколінь, стане недосяжним.

2025 рік може стати переломним моментом у глобальній кліматичній політиці. Китай вперше знижує викиди CO₂, причому не через послаблення економіки, а всупереч зростаючим енергетичним потребам, завдяки динамічному розвитку джерел відновлюваної енергії. Таким чином, уже цього року Китай може досягти піку щорічних викидів CO₂. Водночас попереду ухвалення ключового рішення, а саме: Китай готується до публікації свого 15-го п'ятирічного плану. Крім того, з лютого Китай так і не подав перед Організацією Об'єднаних Націй оновлену версію своїх національно визначених внесків – планів дій, що містять конкретні цілі щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату (Nationally Determined Contributions, NDCs). Ці цілі визначатимуть вектор кліматичної політики Китаю до 2035 року й, відповідно, впливатимуть на те, чи залишаються досяжними поставлені в Парижі кліматичні цілі. Ще один історичний момент: нещодавно Китай випередив ЄС і став другою країною за обсягами викидів. Обсяг викидів на душу населення вже перевищив середній рівень в ЄС і приблизно дорівнює показнику Німеччини.

повинні належним чином оцінити роль Китаю в міжнародній кліматичній політиці, зокрема через активнішу дипломатичну участь цього року

вимагають переосмислення міжнародної співпраці у сфері клімату та енергетики. Німеччина та ЄС повинні належним чином оцінити роль Китаю в міжнародній кліматичній політиці, зокрема через активнішу дипломатичну участь цього року. Вирішальне значення мають найближчі місяці, проте з огляду на формування нового федерального уряду виникає питання, чи готові Німеччина та Європа до цього виклику і чи усвідомлюють його.

Перед європейською кліматичною дипломатією відкривається вікно можливостей, що трапляється вкрай рідко. До того, як у вересні Китай, ймовірно, в рамках Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку, представить свій новий національно визначений внесок, ще не пізно переконати його у необхідності ставити амбітні кліматичні цілі. В липні, під час двостороннього саміту, відбудеться зустріч високопосадовців ЄС та Китаю, яка могла б стати нагодою для посилення дипломатичного тиску й домовленостей про спільну відповідальність. Наразі і Німеччина, і ЄС зосереджені на внутрішніх викликах: від стратегічної дієздатності нового уряду до питань безпеки й оборони. Ці пункти можуть суперечити кліматичним амбіціям ЄС, проте саме від них залежатиме, чи будуть вимоги до Китаю переконливими й наполегливими.

Китай посідає центральну роль у міжнародному захисті клімату. Якщо найбільш населена країна світу не матиме амбітної кліматичної політики, то здійснити глобальний енергетичний перехід і залишитися в межах зростання температури на 1,5 градуса буде неможливо. Два довгострокові плани Китаю, яких очікують цього року, мають ключове значення. Проте їхня вага надзвичайна, і тут усі старання можуть зазнати невдачі. Це – національні кліматичні плани й цілі щодо викидів до 2035 року, а також необхідне економічне підґрунтя – п'ятирічний план до 2030 року. Попри шалені темпи розвитку відновлюваної енергетики, Китай досі значною мірою покладається на вугілля. Китайському енергетичному ринку та електромережам потрібна трансформація. Китай також має прискорити структурні зміни, позбутися залежності від викопного палива і чітко визначити терміни відмови від вугільної енергетики.

У міжнародній кліматичній політиці Китай наполягає на своєму статусі країни, що розвивається. На перший погляд це може здатися суперечливим, особливо з огляду на позицію Китаю як другої за величиною економіки світу. Водночас таке самосприйняття не є

безпідставним: сотні мільйонів людей досі живуть у відносній бідності, а країна має історію експлуатації з боку західних колоніальних держав. Цей досвід формує китайський світогляд і вимогу глобальної кліматичної справедливості. Водночас Китай прагне ролі лідера, особливо у формуванні наративів і дискурсів, але коли доходить до конкретики, часто діє опортуністично. Його лідерство має більше відображатися в амбіціях і кліматичних цілях, а також у конструктивній участі у формуванні міжнародних форумів, зокрема G20 і конференцій ООН з питань клімату.

Для Європи та Німеччини наслідки очевидні. Цього року рішення Китаю значною мірою визначатимуть, чи зможемо ми триматися в межах 1,5 градуса. Кожна десята частка градуса має величезне значення. Дипломатичний простір для маневру звужується щомісяця та залежить від кліматичних цілей ЄС, яких досі офіційно не сформульовано. Що пізніше Європа почне діяти і що більше винятків дозволить собі у власних амбіціях, то менш вагомим буде її вплив.

*Завдяки традиційно
тісним відносинам із
Китаєм Німеччина
могла б стати мостом і
рушієм кліматичного
діалогу*

Завдяки традиційно тісним відносинам із Китаєм Німеччина могла б стати мостом і рушієм кліматичного діалогу. Коли США вийшли з міжнародної кліматичної політики, значення відносин між ЄС і Китаєм зросло. Німеччина та Європа мають визначити пріоритети: зберегти лідерську позицію в питаннях кліматичних амбіцій. Кліматична конференція ООН у Баку в листопаді 2024 року показала, що Китай міг би бути готовим до конструктивної ролі. Основне питання таке: хто заповнить вакуум, залишений США у багатосторонньому кліматичному процесі? Завдяки традиційно тісним відносинам із Китаєм Німеччина могла б стати мостом і рушієм кліматичного діалогу. Однак реальність дещо інша. Поточний процес перерозподілу відповідальності за національну та міжнародну кліматичну політику в Берліні, особливо передача «міжнародного захисту клімату» з МЗС, загрожує послабити роль Німеччини в цей вирішальний рік.

Німецька федеральна політика нині потребує трьох речей. По-перше, основою ефективної дипломатії з Китаєм має стати глибше

усвідомлення зростаючої ваги Китаю в глобальній кліматичній політиці. По-друге, потрібна більша і швидша спроможність до дій, особливо зважаючи на нинішній перерозподіл кліматичних повноважень. Необхідно посилити дипломатичну роботу у сфері клімату й краще інтегрувати кліматичну та зовнішню політику. По-третє, потрібне диференційоване ставлення до Китаю. Мається на увазі як подальший розвиток міждержавних відносин на регіональному та муніципальному рівнях, так і тісніше європейське узгодження політики щодо Китаю.

Не останньою чергою Німеччина повинна зберігати високий рівень власних кліматичних амбіцій, аби обґрунтовано висувати вимоги до Китаю. У цьому важливу роль відіграють також графік подання нового національно визначеного внеску ЄС (EU-NDC) та ухвалення цілей до 2040 року. Німеччина має підтримати запропоновану ціль ЄС зі зниження викидів на 90 відсотків до 2040 року і не допустити, щоб скорочення викидів нівелювалося заходами, передбаченими Паризькою угодою. Кількість парникових газів має скорочуватися в межах країни, а не компенсуватися рішеннями за кордоном. Наступні кілька місяців покажуть, чи зможуть Берлін, Брюссель і Пекін змінити курс, чи глобальні кліматичні зміни досягнуть критичної точки. Роль Китаю в цьому процесі є центральною і продовжує зростати. Німеччина та ЄС повинні діяти активніше, стратегічніше й узгодженіше. Ми потребуємо глибших знань, більшої рішучості та потужнішої участі. Кліматичний діалог із Китаєм – це не опція, а необхідність.

Переклад з німецької Ірини Савюк

Барбара Понграц

Барбара Понграц (Barbara Pongratz) – референтка з німецько-китайської енергетичної та кліматичної дипломатії в незалежній організації Germanwatch, що займається питаннями розвитку, охорони довкілля та прав людини. Докторантка Інституту міжкультурних та міжнародних досліджень (InIIS) Бременського університету.

Мартін Фосс

Мартін Фосс (Martin Voß) – референт із питань кліматичної дипломатії та співпраці в Germanwatch. Його основна увага зосереджена на відносинах між ЄС і Китаєм.

